

“PROFESSIONAL TA'LIM TIZIMIDA CHET TILLARNI O'QITISHNING ZAMONAVIY USULLARI VA TEXNALOGIYALARI”

Marg'ilon shahar 2-son politexnikum rus tili va adabiyoti fani o'qituvchisi
Maxsudova Xurshidaxon Maxmudjon qizi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada professional ta'lim tizimida chet tillarni o'qitilishining ahamiyati, chet tilini o'rganishda ta'lim va amaliy qiyinchiliklar, chet tillarni o'qitish metodikasida keng qo'llaniladigan metodlar, ingliz tili darolarida innovatsion usullarni qo'llash natijasida o'quvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlari rivojlantirish haqida batafsil bayon qilingan.*

Kalit so'zlar: *professional ta'lim tizimi, chet tili, o'qitish metodikasi, mantiqiy fikrlash, kommunikativ kompetensiya.*

Jahonning professional ta'lim tizimini modernizatsiyalash tajribalariga ko'ra, bilim, ko'nikma va malakaga asoslangan ta'lim evolyutsiyasining keyingi bosqichi sifatida hozirgi kunda evolyutsion trendda bo'lib turgan (CPE, CPD) hamda ta'lim natijalari (Learning Outcomes) asosida ishsizlikni kamaytirish, aholi bandligini ta'minlash, kambag'alchilikni qisqartirish, tadbirkorlik va daromad olish ko'nikmalarini shakllantirish va malakali kadrlarni ob'ektiv saralash tamoyillari asosida o'quvchilarning shaxsiy va kasbiy muhim sifatlarini (o'z-o'zini faollashtirish va namoyon qilish, kreativlik, kasbiy relevant ma'lumotlarni topish va ulardan samarali foydalanish) rivojlantirishga qaratilgan yangi professional ta'lim tizimini shakllantirish muammolarini tadqiq etishni taqozo qilmoqda.

Shu asosda Respublikamizda amalga oshiriyotgan keng ko'lamli islohotlar fonida ta'lim tizimida sezilarli yuksalish kuzatib borilmoqda, ko'lam va sifat jihatdan jiddiy tarkibiy o'zgarishlar yuz bermoqda. Shuningdek, xalqaro mehnat bozori talablari, integratsion jarayonlarning jadallashuvi, raqamlashtirish, zamon talablariga mos malaka va ko'nikmalarga ega bo'lgan raqobatbardosh o'rta bo'g'in mutaxassislarini tayyorlab borishni, kasb – hunar ta'limi sohasida yangi tizimni – xalqaro andozalarga mos bo'lgan professional ta'lim tizimini talab qildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ta'lim sohasida tub islohotlarni amalga oshirish va zamonaviy professional ta'lim tizimini barpo etishning maqsad va ustuvor vazifalari, bir so'z bilan aytganda yangi missiyasi belgilab berildi. Ushbu missiyaning mohiyati yangi sifat hamda formatda inson resurslarini rivojlantirish, yoshlarda ichki va tashqi mehnat bozori talab qilayotgan amaliy klassifikatsiyalarni shakllantirish, ularning mehrini, vatanga muhabbatini, xalqiga sadoqatini yuksaltirishdan iborat.

Yurtimizda chet tillarni o'qitilishida yangicha bosqich, yangicha davr boshlandi. Davlatimiz rahbari Shavkat Mirziyoyevning “Mamlakatimizda xorijiy tillarni o'rgatish

bo'yicha kelajak uchun mustahkam poydevor bo'ladigan yangi tizimni yo'lga qo'yish vaqti-soati keldi. Biz raqobatbardosh davlat qurishni o'z oldimizga maqsad qilib qo'ygan ekanmiz, bundan buyon maktab, litsey, kollej va oliy o'quv yurti bitiruvchilari kamida 2 ta chet tilini mukammal bilishlari shart. Bu qat'iy talab har bir ta'lim muassasasi rahbari faoliyatining asosiy mezoniga aylanishi lozim", degan gaplari fikrimizning yaqqol dalilidir.

Chet tillarini o'rganishda ta'lim va amaliy qiyinchiliklar ham paydo bo'ladi. Talabalarning turli bilim darajasi qisqa vaqt ichida mashg'ulotlarda zarur natijaga erishishga imkon bermaydi. Ayrim talabalar ta'limning boshlang'ich bosqichidan o'rta darajaga minimal til tayyorgarligi bilan o'tadilar. Bunday talabalarga ko'p vaqtni xonada berish butun jarayonni sekinlashtirishni anglatadi, chunki siz bilganingizdek, o'qituvchining ish dasturi bor, unga muvofiq u mashg'ulotlarni rejalashtirishi zarur. Qolgan talabalarda xohishni uyg'otish qiyin, biroq mumkin. Muhimi, yondashuvni topish, masalan, bolaning shaxsiy manfaatlariga e'tibor berish va hokazo. Ta'lim tizimida chet tili o'qitishning ahamiyati juda yuqori, chunki bu zamonaviy dunyoda bir nechta eng muhim o'zgarishlar bilan bog'liq. Bu o'zgarishlar:

1. O'quvchilarning intellektual rivojlanishi: Chet tillarni o'rganish o'quvchilarning tuzilishi, fikrlashlari, va muhokama qobiliyatlari o'sishiga yordam beradi. Bu, ulg'ayish, boshqa tillar va madaniyatlar bilan tanishish orqali dunyoqarashlari rivojlanishiga olib keladi.

2. Tarbiyaviy faoliyat: Chet tillarni o'rganish o'quvchilarga engil tilidagi texnologiyalar va ma'lumotlarga erishishlariga yordam beradi. Bu, ularni mustaqil o'rganishlariga imkon beradi va yangi bilimlar va mahoratlarni o'rganishga ilhomlantiradi.

3. Tarixiy va madaniy g'oyalar: Chet tillarni o'rganish, o'quvchilarni boshqa madaniyatlar va tarixiy g'oyalarga yaqinroq olib keladi. Bu tarixiy va madaniy o'zgarishlarni tushunishga yordam beradi.

Respublikamizda chet tilining o'qitilishi, chet tili o'qituvchilarining bilim va ko'nikmalarini baholashning umumyevropa tavsiyanomalariga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Unga ko'ra professional ta'lim muassasalari o'quvchilari uchun darsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o'quv xonalari ko'rgazmali qurollarva yangi axborot kommunikativ texnikalar bilan jihozlandi. Bunday yaratib berilayotgan shart sharoitlardan ruhlangan o'quvchilar orasida chet tili o'rganishga bo'lgan talab ham kundan kunga oshib bormoqda. Chet tili fani to'rt aspekt(o'qish, yozish, tinglab tushunish va gapirish)gabo'linib, ularning har biri bo'yicha alohida tushuncha va ko'nikmalar berilmoqda. Ta'lim texnologiyalari, bu ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan unumli foydalanishdir. Shuningdek, ta'lim jarayoniga zamonaviy innovatsion texnologiyalarini olib kirish orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshirishni nazarda tutadi.

Professional ta'lim muassasalarida faoliyat olib borayotgan har bir pedagog zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalana olish mahoratiga ega bo'lishi bugungi kunning asosiy talabi hisoblanadi. Xususan, chet tilini o'rgatish jarayonida bunday axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning bir qancha afzalliklari mavjuddir. Til o'rganish va o'qitishda zamonaviy texnologiyaning roli beqiyosdir. Texnologik vositalardan foydalanish chet tili o'rganishning har bir aspektida qo'l keladi. Masalan, tinglab tushunish uchun, albatta kompyuter, player, diskless bu jarayonni amalga oshirish mumkin emas. Tinglab tushunish til o'rganishning eng muhim qismlaridan biridir. Bunda o'quvchi bir paytning o'zida so'zlovchining talaffuzi, grammatik qoidalarga rioya qilganligi, so'z boyligi va uning ma'nolariga e'tibor berishi talab qilinadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda o'quvchilar ham axborot kommunikatsion texnologiyalarni yaxshi bilish va ulardan foydalana olishi muhim omil hisoblanadi.

Ta'lim texnologiyalari - bu ta'lim jarayonida zamonaviy axborot texnologiyalaridan unumli foydalanishdir. Shuningdek, ta'lim jarayoniga zamonaviy innavatsion texnologiyalarini olib kirish orqali ta'lim sifati va samaradorligini oshirishni nazarda tutadi. Xususan, chet tilini o'rganishda bunday axborot-kommunikatsion texnologiyalardan foydalanishning bir qancha afzalliklari mavjuddir. Til o'rganish va o'qitishda zamonaviy texnologiyaning roli beqiyosdir. Texnologik vositalardan foydalanish chet tili o'rganishning har bir aspect (o'qish, yoish, tinglab tushunish va gapirish)ida qo'l keladi. Masalan, tinglab tushunish uchun, albatta kompyuter, player, CD diskless bu jarayonni amalga oshirish mumkin emas. Tinglab tushunish til o'rganishning eng muhim qismlaridan biridir. Bunda o'quvchi bir paytning o'zida so'zlovchining talaffuzi, grammatik qoidalarga rioya qilganligi, so'z boyligi va uning ma'nolariga e'tibor berishi talab qilinadi. Ta'lim jarayonida zamonaviy texnologiyalardan foydalanishda o'quvchilar ham axborot — kommunikatsion texnologiyalarni yaxshi bilish va ulardan foydalana olishi muhim omil hisoblanadi. Chet tilini zamonaviy texnologiyalardan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samador usullardan biridir.

Xulosa qilib aytganda, bugungi globallashib borayotgan jamiyatda yashayotgan ekanmiz, har sohada zamonaviy texnologiyalardan foydalanish davr talabidir. Bu jarayonda kommunikativ vositalar, ko'rgazmalilik, zamonaviy texnologiya turlari, usullari izchillik bilan ta'minlansa, ta'limning sifati va samaradorligi ortib boraveradi. Shu bilan birgalikda chet tillarini professional ta'limda samarali o'rgatish uchun pedagoglar ham muvaffaqiyatli faoliyat ko'rsatishi lozim. Bunda esa ularga albatta, bilim, ko'nikma va malaka zarur hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-sentabrdagi "Xalq ta'limi boshqaruv tizimini takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5538-son Farmoni
2. Hoshimov O'.H, Yokubov I.YA. Ingliz tili o'qitish metodikasi. –Toshkent 2003.
3. Великанова А.В. Компетентностно-ориентированный подход к образованию. 2-son, Самара: Профи, 2007- 92b.
4. Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка. Иностранные языки в школе. -2000- 2- son 3-10b.
5. Палагутина, М. А. Инновационные технологии обучения иностранным языкам. Проблемы и перспективы развития образования : 1 - Xalqaro ilmiy konferensiya materiallari (Perm sh. , 2011 y.).
6. Проектная деятельность в информационной образовательной среде 21 века: O'quv qo'llanma – 10 nashr - M,: "Современные технологии в образовании и культуре", 2009y.
7. Умарова, Н. Р., & Бахрамова, М. М. (2022). "АЁЛ" КОНЦЕПТИНИНГ АССОЦИАЦИЯЛАРИ (Концептнинг ижтимоий, жисмоний, шахсий сифатлари). Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(10), 24-32.